

Sygn.akt III AUa 428/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Teresa Suchcicka

SA Barbara Orechwa – Zawadzka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji wnioskodawczyni K. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 marca 2017 r. sygn. akt IV U 1414/16

I. **oddala apelację;**

II. **przyznaje radcy prawnemu K. N. wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększone o należny podatek od towarów i usług oraz nakazuje wypłacić tę kwotę ze Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Olsztynie.**

SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa – Zawadzka

Sygn. akt III AUa 428/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 27 lipca 2016 roku, na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268) odmówił K. B. prawa do renty socjalnej, ponieważ komisja lekarska ZUS orzeczeniem z 22 lipca 2016 r. nie uznała jej za osobę całkowicie niezdolną do pracy.

W odwołaniu od tej decyzji K. B. wniosła o jej zmianę poprzez przyznanie jej prawa do renty socjalnej.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 21 marca 2017 r. oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że K. B. urodziła się (...) 19 kwietnia 2016 r. złożyła wniosek o rentę socjalną. Rozpoznając ten wniosek ZUS skierował ją na badania lekarskie przez lekarza orzecznika ZUS, który orzeczeniem z 23 czerwca 2016 r. nie uznał jej za całkowicie niezdolną do pracy. Podobnie uznała komisja lekarskiej ZUS orzeczeniem z 22 lipca 2016 r. Na podstawie tego orzeczenia organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy przytoczył treść przepisów art. 4 ust. 1 i art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej oraz art. 12 ust. 1-3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i wskazał, że skuteczność odwołania K. B. uzależniona była od ustalenia, czy jest ona osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz czy naruszenie sprawności organizmu, skutkujące tą niezdolnością powstało w okresach wskazanych w art. 4 ustawy o rencie socjalnej. W tym celu Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z zakresu psychologii i psychiatrii. Biegli po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną i zbadaniu wnioskodawczynie uznali w opinii podstawowej i uzupełniającej, że nie jest ona osobą całkowicie niezdolną do pracy.

Sąd Okręgowy podzielił opinię biegłych uznając, że wynikające z nich wnioski były jasne, przekonywujące, logiczne i wzajemnie ze sobą korespondowały. Wydając opinie biegli mieli na uwadze wiek wnioskodawczynie, wyniki badań, dokumentację dotyczącą dotychczasowego leczenia oraz stan zdrowia stwierdzony na podstawie bezpośrednich badań.

Mając zatem na uwadze całokształt okoliczności Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawczynie nie jest całkowicie niezdolna do pracy i nie spełnia wymogów do przyznania renty socjalnej, dlatego też, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożył w imieniu K. B. jej pełnomocnik ustanowiony z urzędu. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, że stan zdrowia wnioskodawczynie nie uzasadnia uznania jej za osobę niezdolną do pracy a w konsekwencji, że nie spełnia ona przesłanek do nabycia prawa do renty socjalnej;
- naruszenie art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej w związku z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez uznanie, że wnioskodawczynie nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i tym samym nie spełnia przesłanek do uzyskania renty socjalnej;

Wniósł ponadto o przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do apelacji w postaci zaświadczeń o niepełnosprawności z 6 kwietnia 2017 r. i 20 marca 2014 r. oraz pisma zespołu nauczycieli powołanego do planowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczennicy klasy gimnazjum w (...) w Ż. oraz dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresu rehabilitacji, psychologii i psychiatrii.

Wskazując na powyższe domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego za pomoc prawną świadczoną z urzędu ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Wbrew podniesionym w niej zarzutom, Sąd pierwszej instancji, rozstrzygając kwestię spełnienia przez K. B. przesłanek do przyznania prawa do renty socjalnej nie dopuścił się naruszenia przepisów postępowania ani też przepisów prawa materialnego. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne dokonane przez ten Sąd, a także ich ocenę prawną.

Renta socjalna, uregulowana ustawą z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2013.982 j.t.) jest świadczeniem o szczególnym charakterze, pełni bowiem funkcję zabezpieczającą, a jej celem jest kompensowanie braku możliwości

nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed wejściem danej osoby na rynek pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2008 r., sygn. I UK 264/07). Zgodnie z art. 4 ustawy o rencie socjalnej, świadczenie te przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej (ust. 1). Osobie tej przysługuje renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała, bądź renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa (ust. 2).

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje się stosując odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, m.in. art. 12 i 13 tej ustawy (odesłanie wynikające z art. 5 i 15 ustawy o rencie socjalnej). W myśl art. 12 ustawy emerytalnej, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 13 ustawy emerytalnej, przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy, jak też celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Ponadto, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, całkowita niezdolność do pracy wyraża się w spełnieniu łącznie kryterium biologicznego, polegającego na tym, że stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność powoduje całkowitą niezdolność do jakiegokolwiek pracy oraz kryterium ekonomicznego polegającego na całkowitej utracie zdolności do zarobkowania wykonywaniem jakiegokolwiek pracy (por. nie publ. wyrok SN z 21 grudnia 2004 r., I UK 28/04).

Ponieważ ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych, Sąd nie może opierać ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu (wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 2010 roku w sprawie sygn. akt II UK 191/09, lex numer 590238). Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy zasadnie ustalenia dotyczące kwestii zdolności K. B. do pracy poczynił opierając się na wnioskach wynikających ze sporządzonych w sprawie opinii biegłych lekarzy sądowych - psychiatry oraz psychologii, przy czym dokonana ocena zgromadzonego przed tym Sądem materiału dowodowego nie narusza art. 233 § 1 k.p.c. Wybór specjalistów odpowiada schorzeniom, które dotyczą wnioskodawczynie i nie nasuwa zastrzeżeń. Nie budzi również wątpliwości Sądu Apelacyjnego ocena wartości tych opinii, co do rzetelności i prawidłowości ich sporządzenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy słusznie rozstrzygnięcie swoje oparł o wnioski wynikające z opinii ww. biegłych.

Z opinii biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, sporządzonych przed Sądem pierwszej instancji (k. 29-29odw., k. 31-32, k. 37), wynikało, że wnioskodawczynie nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy, w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Biegła z zakresu psychologii wskazała, że badania psychologiczne potwierdziły zdiagnozowane wcześniej naruszenie funkcji sfery psychicznej osłabienia funkcji poznawczych na podłożu zmian w C.U.N. oraz zaburzenie zachowania i kontroli emocji u osoby upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim. Zawarty w orzeczeniu z 27 czerwca 2016 r. opis funkcji pamięci (pisze i recytuje z pamięci, śpiewając dobrze pamięta tekst i melodię) oraz jakości funkcjonowania społecznego (dobrze funkcjonuje w grupie rówieśniczej) koreluje z aktualną oceną pamięci słuchowej jak również oceną zawartą w opinii komisji lekarskiej z 23 czerwca 2016 r. Biegły specjalista psychiatra lekarz chorób wewnętrznych wskazał, że poziom funkcjonowania społecznego (umiejętność pracy w grupie, prawidłowe relacje rówieśnicze, zaradność) i wysoki poziom samodzielności (dbałość o higienę, umiejętność organizacji czasu, całkowita samodzielność przy samoobsłudze) pozwalają ocenić poziom intelektualny wnioskodawczynie jako co najwyżej lekki. Opiniowana nie wymaga nadzoru ani pomocy w poszczególnych czynnościach. W latach 2007 i 2013 miała stwierdzone upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym, natomiast w badaniu psychologicznym w marcu 2016 r. stwierdzono upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim. Można przyjąć, iż jest to efektem prawidłowo prowadzonej terapii i rehabilitacji w (...). Bez względu na wynik badania poziomu

intelektualnego opiniowanej jej poziom funkcjonowania nie pozwala mówić o całkowitej niezdolności do pracy. Stwierdzone w badaniu psychologicznym organiczne zmiany ośrodkowego układu nerwowego niewątpliwie mają wpływ na funkcjonowanie opiniowanej – ich objawem może być skłonność do zachowań agresywnych, wybuchowości, nie powodują jednak całkowitej niezdolności do pracy.

Mając na uwadze zarzuty zawarte w apelacji oraz załączoną dokumentację medyczną dotyczącą niepełnosprawności wnioskodawczyni, Sąd Apelacyjny uwzględnił wniosek o przeprowadzenie dodatkowego dowodu z opinii innych biegłych lekarzy specjalistów z zakresu psychiatrii i psychologii oraz ponadto z zakresu rehabilitacji medycznej.

W opinii z 12 listopada 2017 r. (k.123-127) biegli z zakresu psychiatrii M. S. i z zakresu rehabilitacji medycznej i neurologii dziecięcej W. K. wskazali, że rozpoznane u wnioskodawczyni upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim i zaburzenia kontroli emocji w wywiadzie nie czynią K. B. osobą całkowicie niezdolną do pracy w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed 18 rokiem życia. Biegli podkreśli, że rozpoznane schorzenie ma charakter przewlekły i narusza sprawność organizmu w sferze psychicznej. Wnioskodawczyni w związku z zaburzeniami kontroli emocji oraz tendencją do zachowań autoagresywnych podjęła się leczenia w PZP w październiku 2015 r. Obecne badanie nie wykazały destabilizacji stanu psychicznego. Nie stwierdzono zaburzeń orientacji, znaczących otepiennych objawów, zaburzeń spostrzegania, które by kwalifikowały do zmiany dotychczasowego orzeczenia komisji lekarskiej ZUS z 22 lipca 2016 r.

Również biegła z zakresu psychologii K. M. (k. 144-149) w opinii z 18 stycznia 2018 r. uznała, że upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy zarobkowej. Biegła podkreśliła, że o rozpoznaniu poziomu upośledzenia umysłowego nie decyduje tylko kryterium testowe ale również kryterium szkolne i społeczne. Opiniowana uczy się aktualnie w II klasie gimnazjum. Najmocniejszą stroną badanych u niej funkcji poznawczych jest prawidłowy rozwój analizy i syntezy wzrokowej. Coraz lepiej rozumie czytany tekst. Potrafi przepisywać druki, pisać z pamięci i ze słuchu. Rozpoznaje i nazywa monety, grosze i banknoty do 100 zł. Jest bardzo samodzielna w zakresie samoobsługi. Dobrze funkcjonuje w środowisku – jest bardzo zaradna. Bierze aktywny udział w życiu szkoły. Umie zorganizować swój czas i pomagać innym. Stąd też upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim nie czyni jej całkowicie niezdolną do pracy.

Zastrzeżeń do tych opinii strony nie zgłosiły.

W ocenie Sądu Apelacyjnego całość zebranego w sprawie materiału dowodowego świadczy o tym, iż K. B. nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Należy podzielić pogląd wyrażony w opiniach przeprowadzonych w postępowaniu apelacyjnym, jak też w opiniach biegłych z postępowania w pierwszej instancji, którzy jednomyślnie nie uznali jej za osobę całkowicie niezdolną do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu powstałego przed ukończeniem 18 roku życia.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, opinie biegłych lekarzy w sposób fachowy i spójny opisują schorzenia występujące u wnioskodawczyni oraz wyczerpująco wyjaśniają, z jakich względów uznają, że schorzenia te nie powodują u niej całkowitej niezdolności do pracy. Opinie zostały sporządzone przez lekarzy specjalistów w zakresie schorzeń u niej występujących, posiadających gruntowną wiedzę z zakresu swoich specjalności oraz długoletnie doświadczenie zawodowe. Podstawą ich wydania były dowody obiektywne, dokumentacja lekarska oraz badanie wnioskodawczyni.

Reasumując, w konsekwencji dokonania prawidłowych ustaleń, iż wnioskodawczyni nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy w związku z naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia należało uznać, że nie spełnia ona przesłanki określonej w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o rencie socjalnej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I sentencji wyroku, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego należnych pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania wyrażoną w art. 98 k.p.c., przy uwzględnieniu stawek wynikających § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715) – pkt II sentencji wyroku.